

РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В ПРОЦЕСІ УРЕГУЛЬОВАННЯ КОНФЛІКТУ НА СХОДІ УКРАЇНИ

Журавльова Євгенія Олександрівна

студентка факультету міжнародних економічних відносин та
туристичного бізнесу

Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

jane_zhu@ukr.net

Збройний конфлікт на території Донецької та Луганської областях призвів як до значних втрат особового складу військових формувань та спеціальних правоохоронних органів України, так і жертв серед цивільного населення України.

Організація об'єднаних націй збільшила офіційно свою оцінку кількості жертв війни на сході України до 13 тисяч, з них чверть – цивільні особи, а понад 30 тисяч – поранені. Оцінка кількості вбитих включає близько 3300 цивільних осіб, які були вбиті з часу російської агресії на сході України, яка почалася в квітні 2014 року. Ця цифра включає і 298 пасажирів «Боїнга» рейсу МН17 авіакомпанії Malaysia Airlines, який був збитий 17 липня 2014 року в небі над Донбасом на шляху від Амстердама до Куала-Лумпура. Про це повідомляє Управління Верховного комісара ООН з прав людини (УВКПЛ) у документі від 25 лютого.

Після зменшення інтенсивності конфлікту, частка цивільних осіб у цифрах загиблих різко скоротилася. Якщо, за оцінками УВКПЛ, частка цивільних осіб у загальній смертності, пов'язаних з конфліктом, становила 33-34% у 2014 році, то у 2018 році вона впала до 10-11% [1].

Лише зі звіту прокримінальні правопорушення Генеральної прокуратури України за 2013-2014 рр. та I півріччя 2015 р. (а саме найбільш вагомих кримінальних злочинів проти основ національної безпеки, громадської безпеки,

громадського порядку та моральності, авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян, миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку, що обумовлюють виникнення та ескалацію збройного конфлікту) можна побачити присутність великої динаміки злочинів, а отже, ймовірність загострення збройного конфлікту. Тому діяльність безпекових міжнародних організацій в Україні є доречною [2].

Наразі міжнародна безпека є гарантом світового самозбереження і сталого розвитку. Суб'єктами міжнародної безпеки виступають міжнародні організації, покликані забезпечити дотримання безпеки. Більшість із міжнародних організацій є основою міжнародного миру і безпеки, забезпечують дотримання загальновідомих норм міжнародного права не тільки державами – членами цих організацій, а й іншими суб'єктами міжнародних відносин. Першочергове місце в порядку врегулювання збройного конфлікту на Південному Сході України належить ключовим міжурядовим міжнародним організаціям, що опікуються миром і безпекою в світі – Організації Об'єднаних Націй (ООН) та Організації з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ).

Організація Об'єднаних Націй (ООН) — глобальна міжнародна організація, заснована 24 жовтня 1945 на конференції у Сан-Франциско на підставі Хартії Об'єднаних Націй. Декларованою метою діяльності організації є підтримання та зміцнення миру й міжнародної безпеки, розвиток співробітництва між державами світу [3]. Рада Безпеки ООН — постійно діючий орган Організації Об'єднаних Націй, на який, відповідно до статті 24 Статуту ООН, покладено відповідальність за підтримку міжнародного миру та безпеки. Діяльність Ради безпеки ООН з підтримки миру та безпеки полягає у визначенні тих чи інших санкцій проти держав-порушників (включаючи військові операції проти них); введенні миротворчих формувань у зоні конфлікту; організації пост конфліктного врегулювання, зокрема, введення міжнародної адміністрації в зоні конфлікту. Крім цього, Рада може звернутися до примусових заходів, зокрема: введення економічних санкцій, збройового ембарго, фінансових штрафів та

обмежень і заборон на поїздки; розриву дипломатичних відносин; блокади; колективних військових заходів [4].

Однак статут ООН містить перешкоди до врегулювання збройного конфлікту на території України. Так, згідно зі статутом Організації, до складу Ради Безпеки входять 5 постійних членів (Велика Британія, Росія, Китайська Народна Республіка, Сполучені Штати Америки, Франція) і 10 непостійних, яких Генеральна Асамблея ООН обирає за географічним принципом. Рішення Ради Безпеки (крім процедурних) вимагають 9 голосів з 15, включаючи голоси, які збіглися, всіх постійних членів. Це означає, що кожному з п'яти постійних членів Ради Безпеки належить право вето щодо рішень Ради. Тому у Російській Федерації завжди буде право на вето всіх дій ООН, що направлені на ескалацію збройного конфлікту в Україні.

Отже, основна роль у врегулюванні збройного конфлікту наразі належить ОБСЄ. ОБСЄ – найбільша в світі регіональна безпекова організація. У 1975 р. було засновано тоді ще Нараду з безпеки та співробітництва в Європі (НБСЄ). У січні 1995 р. НБСЄ набула офіційного статусу міжнародної організації і була перейменована на ОБСЄ. Організація нараховує 57 держав-учасниць з Північної Америки, Європи й Центральної Азії, що поділяють свої підходи до безпеки, розглядаючи три її виміри: військово-політичний, економіко-екологічний, людський.

Особливістю Організації є наявність у неї польових операцій, які функціонують безпосередньо у деяких державах-учасниках та на їхній запит надають необхідну допомогу. Рішення в ОБСЄ ухвалюють консенсусом.

Спеціальна моніторингова місія (СММ) ОБСЄ в Україні почала свою роботу 21 березня 2014 р. на підставі запиту від уряду України до ОБСЄ і консенсусного рішення всіх 57 країн-учасниць ОБСЄ. Її основні завдання – це неупереджено і об'єктивно спостерігати та звітувати про ситуацію в Україні, а також сприяти діалогу між усіма сторонами конфлікту. До складу місії входять близько 250 цивільних неозброєних спостерігачів із країн-учасниць ОБСЄ, підтримку діяльності яких забезпечують українські працівники.

Головний офіс Місії у Києві, спостерігачі перебувають у Херсоні, Одесі, Львові, Івано-Франківську, Харкові, Донецьку, Дніпропетровську, Чернівцях та Луганську. Спостерігачі покликані сприяти зменшенню напруження, становленню миру, стабільності та безпеки. З метою сприяння діалогу на місцях місія взаємодіє з органами влади усіх рівнів, а також з громадянським суспільством, етнічними та релігійними групами мита місцевими громадами [5].

Місія збирає інформацію та звітує про ситуацію з безпеки, встановлює та повідомляє факти щодо конкретних інцидентів, включно з тими, що стосуються заявлених порушень основоположних принципів ОБСЄ. Основними результатами діяльності СММ ОБСЄ є звіти щодо дотримання «Комплексу заходів з виконання Мінських угод» та ситуації в регіонах України.

Отже, урегулювання збройного конфлікту на Південному Сході України можливо тільки за участі міжнародної спільноти. Універсальні міжнародно-правові безпекові механізми, закріплені в Статуті ООН, Гельсінському заключному акті 1975 р., а також зовнішні гарантії безпеки України за Будапештським меморандумом 1994 р. виявилися недієвими. СММ ОБСЄ сьогодні є єдиним способом контролю виконання «Комплексу заходів з виконання Мінських угод» та висвітлення реальної ситуації в Україні.

Але на думку експертів, ОБСЄ потребує серйозного реформування, створення нової моделі її функціонування, яка б враховувала нову ситуацію в Європі, кардинальні зміни безпекового середовища, появу нових викликів і загроз. Наразі немає одностайності країн-членів щодо реформування ОБСЄ [6].

Список використаних джерел:

1. 13 тисяч: офіційні дані ООН щодо загиблих у війні на Донбасі. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/29792144.html> (дата звернення 27.09.2019).
2. Єдині звіти про кримінальні правопорушення за 2013, 2014 рр. та I півріччя 2015 р. URL: https://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=111482&libid=100820 (дата звернення 26.09.2019).
3. Організація Об'єднаних Націй. *Вікіпедія, вільна енциклопедія*. URL:

https://uk.wikipedia.org/wiki/Організація_Об'єднаних_Націй#Рада_Безпеки_ООН (дата звернення 27.09.2019).

4. Рада Безпеки ООН. *Вікіпедія, вільна енциклопедія*. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/ Рада_Безпеки_ООН](https://uk.wikipedia.org/wiki/Рада_Безпеки_ООН) (дата звернення 27.09.2019).

5. Спеціальна моніторингова місія ОБСЄ в Україні. *Офіційний сайт ОБСЄ*. URL: <http://www.osce.org/uk/ukraine-smm> (дата звернення 27.09.2019).

6. Єрмолаєв А. В., Кононенко К. А., Резнікова О. О. та ін. ОБСЄ: сучасні виклики та перспективи розвитку: аналітична доповідь. Київ, 2013. 52 с.

Науковий керівник: Марченко Іван Сергійович, к. е. н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова ХНУ імені В. Н. Каразіна.